

ΛΙΜΑΝ ΦΡΕΝΚ
БАУМ

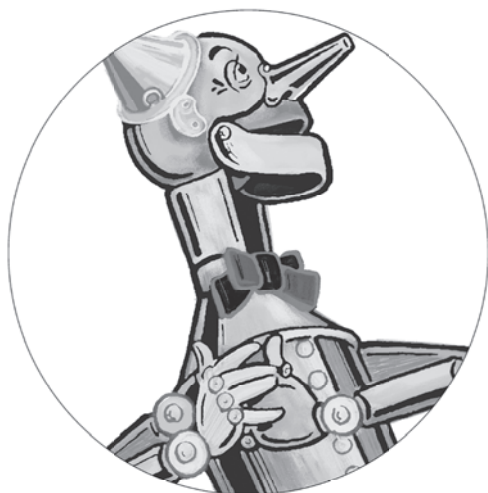
ΚΡΑΪΝΑ

Ο₃

ΤΟΜ 4

ΧΑΡΚΙΒ
«ΦΟΛΙΟ»
2025

**ЗАЛІЗНИЙ
ЛІСОРУБ
З КРАЇНИ ОЗ**

*Ця книжка
присвячується
моєму синові
Френку Олдену Бауму*

Правдива історія дивовижної пригоди Залізного Лісоруба,
в якій узяли участь Вут-мандрівник, Опудало та Поліхромія,
дочка Веселки

До моїх читачів

Я знаю, що багато з вас чекали на цю історію про Залізного Лісоруба. Хоча б тому, що мої кореспонденти раз у раз запитували в листах: що сталося з «гарненькою дівчиною-жвакункою», яку Залізний Лісоруб хотів узяти за дружину перед тим, як Зла Відьма зачарувала його сокиру й він обміняв свою плоть на залізо. Я теж губився в здогадках, що з нею сталося, аж поки Вут-мандрівник не зацікавився цим питанням. До речі, Залізний Лісоруб знав не більше, ніж ми. Однак все-таки знайшов її після багатьох захопливих пригод, про що ви дізнаєтесь, прочитавши цю книжку.

Я в захваті від постійного інтересу як зовсім юних, так і дорослих моїх читачів до історій про Оз. Нещодавно професор коледжу запитав у мене: «Для читачів якого віку призначені ваші книжки?» Мене спантеличило це запитання, тож я довго не міг сформулювати відповідь, поки не переглянув деякі ваші листи.

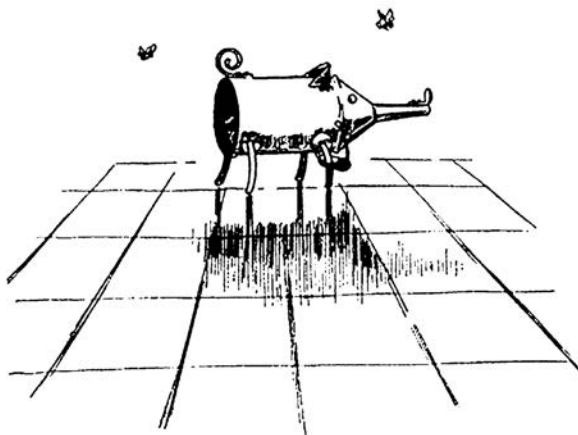
Один читач каже: «Я маленький хлопчик п'яти років. Дуже люблю ваші історії про Оз. Їх поки що мені читає сестра, яка й пише цього листа на моє прохання, проте я налегливо вчу літери, бо хочу нарешті прочитати їх сам». А як вам таке твердження: «Я гарна дівчина 13 років, тож ви здивуєтесь моему твердженню, що я ще не надто доросла для історій про Оз».

Ось ще один лист: «В дитинстві я завжди отримував у подарунок книжки Баума на Різдво. Нині я одружений, але так само мрію прочитати чергову історію про Країну Оз». Наведу й такий приклад: «Ми з моєю милою дружиною — а нам уже за 70 років — отримуємо більше насолоди від ваших книжок про Оз, ніж від будь-яких інших».

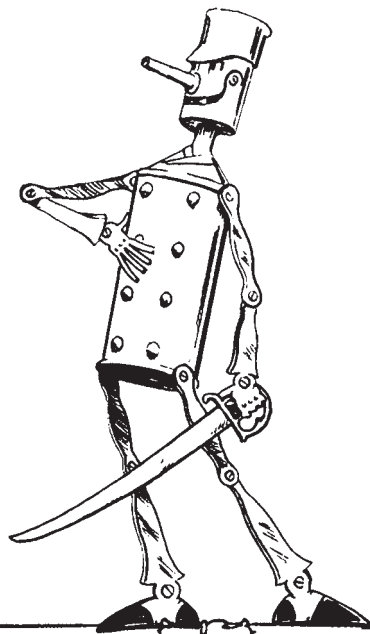
Після цих листів я написав професорові коледжу, що мої книжки призначені для всіх, чиє серце молоде, попри їхній вік. Гадаю... ба більше — обіцяю, що в моїй книжці за 1919 рік з'являться дивовижні відкриття про магію Озу. Завжди ваш люблячий і вдячний

Ліман Френк БАУМ, королівський історик Країни Оз

*Озкот,
Голлівуд,
Каліфорнія,
1918 рік.*

БУТ-МАНДРІВНИК

Залізний Лісоруб сидів на блискучому залізному троні в розкішному залізному тронному залі свого блискучого залізного замку в краю Моргунів, який входив до Країни Оз. Поруч із ним на плетеніому солом'яному стільці сидів його давній друг Опудало.

Час від часу вони згадували дива, які траплялися під час їхніх спільних мандрів по Країні Оз, але частіше сиділи мовчки, бо про все вже переговорили багато разів. Їм було просто приємно бути разом, зрідка порушуючи мовчання якою-небудь фразою, яка засвідчувала, що сон їх не здолав.

Утім, ці дивовижні істоти ніколи не спали. Навіщо їм, щиро кажучи, спати, якщо вони не відають втоми?

Сонце хилилося до горизонту, фарбуючи блискучі вежі залізної будівлі в червоний колір, коли на звивистій дорозі, що вела до резиденції правителя країни Моргунів, з'явився Вут-мандрівник. Біля воріт шлях йому перепинив охоронець.

Слуги Залізного Лісоруба носили залізні шоломи й одягалися в сріблясту форму, прикрашену металевими бляхами, тому виблискували на сонці, як і сам їхній господар.

Вут-мандрівник глянув на блискучого слугу, потім на блискучий замок, і очі його округлилися від подиву. Він був юний роками, проте встиг побродити білим світом, але такого дивного видовища ще не бачив.

— Хто тут живе? — запитав він.

— Імператор моргунів Залізний Лісоруб, — ввічливо відповів слуга, привчений до чемного поводження з незнайомцями.

— Залізний Лісоруб? Оце дивина! — вигукнув маленький бродяга.

— Може, наш імператор і не такий, як усі, — відгукнувся слуга, — але він добрий, справедливий і чесний, а тому ті, хто з радістю служить йому, швидко забувають, що він залізний.

— А можу я на нього поглянути? — поцікавився Вут-мандрівник після коротких роздумів.

— Якщо ви погодитесь трошки зачекати, то я піду й запитаю в нього, — сказав слуга й попрямував до тронної зали, де сиділи Лісоруб і Опудало. Обидва зраділи новому гостю й звеліли привести його до них якнайшвидше.

Вут йшов коридорами, обшитими залізом, проходив під залізними арками, минав залізні зали, обставлені залізними меблями й дивувався дедалі більше. Проте нічим не виказував свого подиву. Поставши перед імператором, він відважив йому глибокий уклін і чемно сказав:

— Вітаю, ваша величносте! Готовий вам служити вірою та правдою.

— Дуже добре! — з властивою йому життєрадісністю відгукнувся Залізний Лісоруб. — Розкажи, хто ти і звідки.

— Я Вут-мандрівник, — повідомив хлопчик. — Обійшов чимало країн. А дім мій у далекому куточку краю Лісовиків.

— Залишити дім і пуститися в мандри, — завважило Опудало, — означає приректи себе на проблеми й небезпеки, особливо якщо ти з плоті й крові. У тебе хіба не було друзів у краю Лісовиків?

Почувши, що солом'яна людина говорить, та ще й так складно, Вут-мандрівник втупився на Опудало, що було не дуже чемно, проте миттєво оговтався й відповів:

— Був у мене затишний будинок та добрі друзі, ваша солом'яна світлість, але вони жили так тихо, нудно й сумно, що дуже мені набридли. Ніщо там мене не цікавило, тож я вирішив,

що в інших краях зустріну багато незвичного й відправився в дорогу. Я промандрував майже рік, поки не опинився у вашому прекрасному замку.

— За цей рік ти, напевно, побачив стільки, що значно порозумнішав, — завважив Залізний Лісоруб.

— Ні, й ще раз — ні, — відгукнувся Вут. — Запевняю, ваша величносте: чим більше я бачив, тим більше усвідомлював, що знаю дуже мало. У Країні Оз є чого навчитися.

— Вчитися просто. Ти ставив людям запитання? — поцікавилось Опудало.

— Так, і чимало, але багато хто відмовлявся відповідати.

— Це вони даремно, — сказав Залізний Лісоруб. — Якщо тобі потрібно отримати відомості, доводиться запитувати. Особисто я охоче відповідаю на всі запитання, якщо мене запитують чемно.

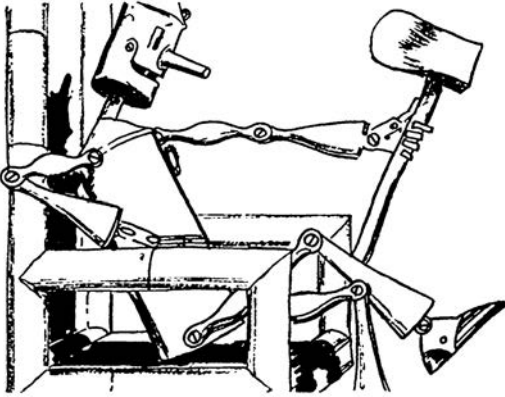
— Я теж, — кивнуло головою Опудало.

— Радий це чути, — сказав Вут-мандрівник, — бо мені саме хочеться дещо запитати: чи знайдеться у вас якась їжа?

— Бідолаха! — скрикнув імператор. — Я зовсім забув, що мандрівники зазвичай приходять голодними. Зараз тебе нагодують.

Імператор подув у залізний свисток, що висів у нього на шиї. Негайно прийшов слуга й відважив глибокий уклін. Лісоруб велів нагодувати гостя. Слуга пішов і незабаром повернувся з тацею, заповненою залізними тарілками, начищеними так,

що в них можна було дивитися, як у дзеркало.

До трону піднесли залізний столик, на нього поставили тачу, а до столу приставили залізний стілець для Вута.

— Пригощайся, друже, — сказав Залізний Лісоруб. —

Сподіваюся тобі сподобається. Я сам обходжуся без їжі, як і мій друг Опудало, але моргуни — люди з плоті й крові, тож харчуються тричі на день. У мене часто бувають гості, тому комори замку заповнені провізією.

Деякий час хлопчик їв мовчки, бо сильно зголоднів, але вгамувавши голод, запитав:

— Як так сталося, ваша величносте: ви зроблені з заліза, а живете, як звичайна людина?

— Це довга історія, — відгукнувся залізний чоловік.

— Чим вона довша, тим краще, — сказав Вут. — Будь ласка, розкажіть її мені.

— Раз тобі так хочеться, тоді слухай, — сказав Залізний Лісоруб, відкидаючись на спинку трону й закидаючи ногу на ногу. — Я давно нікому не розповідав про свої життєві перипетії, бо моє оточення вивчило мою історію напам'ять. Але ти нова людина, тож впевнений, із задоволенням вислухаєш, як я набув такої сліпучої зовнішності.

— Дякую, — промовив Вут з набитим ротом.

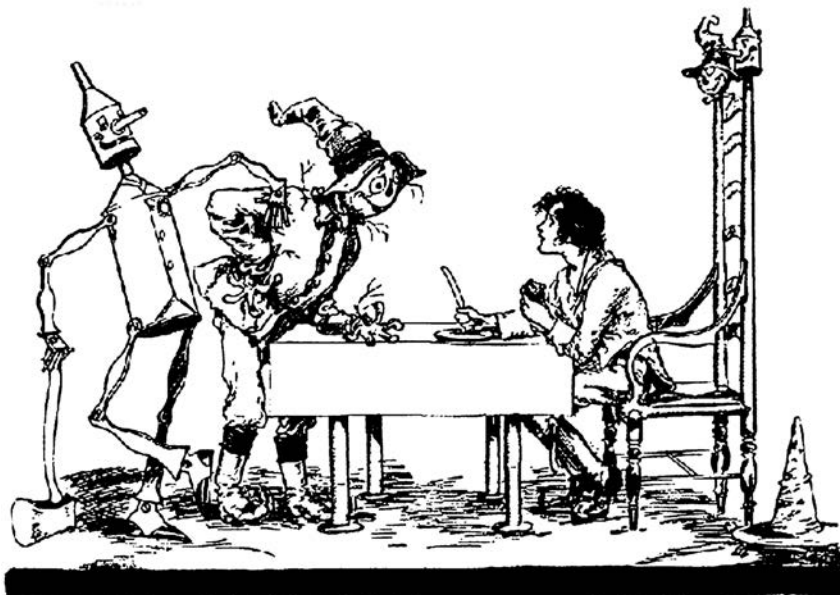
— Я не завжди був залізним, — почав розповідь Лісоруб. — Колись моє тіло нічим не відрізнялося від усіх чоловіків-жвакунів. Жив я в маленькій хатині в лісі, рубав дрова, щоб люди могли грітися біля вогнищ і готувати їжу. Усе було чудово, поки я не полюбив одну дівчину, що жила поблизу зі старою тіткою.

— А як її звали? — запитав Вут.

— Німмі Амі. Вона була така прекрасна, що сонце ввечері червоніло, дивлячись на неї. Проте їй доводилося весь час гнути спину на стару ледачу тітку. Вона мила підлогу, готувала їжу, прала, ходила в ліс по дрова. Там ми й зустрілися. Я закохався з першого погляду й став приносити їй дрова. Ми подружилися. Згодом запропонував їй вийти за мене заміж, вона погодилася. Але стара підслухала нашу розмову й розлютилася, бо їй не хотілося втрачати робітницю. Вона пішла до Злої Чарівниці, в якій були срібні черевички, й пообіцяла їй дві вівці та корову, якщо та зруйнує наше щастя. Чарівниця веліла мені й близько не підходити до Німмі Амі, проте я відповів, що чхати хотів на її заборони. Тоді чаклунка вдалася до помсти: наступного дня, коли я рубав дрова, сокира вирвалася з моїх рук і відрубала праву ногу.

— Який жах! — вигукнув Вут-мандрівник.

— Так, доброго в цьому мало, — погодився Лісоруб. — З однією ногою дров не рубати. Проте я вирішив не здаватися. За лісом жив мій знайомий коваль, і я пострибав до нього на

одній нозі, щоб попросити про допомогу. Він виготовив залізну ногу, прикріпив її до мого тулуба, а я призвичаївся ходити на ній так само вправно, як і на звичайній.

— Ваш друг — майстер на всі руки! — вигукнув Вут.

— Твоя правда. Він добрий коваль і може зробити з заліза все, що душа забажає. Коли я прийшов до Німмі Амі, вона мене поцілувала й сказала, що пишається мною. Натомість Чарівниця, побачивши мене, розлютувалася й знову зачарувала сокиру, яка відрубала мені ліву ногу. Я дострибав на залізній нозі до свого друга-коваля, а він зробив мені другу залізну ногу. Німмі Амі дуже зраділа й сказала, що, коли стане моєю дружиною, чиститиме й змащуватиме олією мої залізні ноги. Чарівниця не вгавала, й наступного дня зачарована нею сокира відрубала мені руку. Проте я не тужив — коваль одразу зробив залізну, а Німмі Амі запевняла, що, як і раніше, любить мене.

ЗАЛІЗНИЙ ЛІСОРУБ З КРАЇНИ ОЗ

Переклад Б. Саленюк

ВУГ-МАНДРІВНИК	7
СЕРЦЕ ЗАЛІЗНОГО ЛІСОРУБА.	15
ОБХІДНІ ДОРОГИ	23
ДИВАКИ З ДИВАКВІЛЛЯ.	31
ЗАМОК ГІГАНТІВ	41
МАГІЯ ЮКУХУ	51
МЕРЕЖИВНИЙ ФАРТУХ.	63
ЛІСОВІ ПРИГОДИ	69
СВАРЛИВІ ДРАКОНИ.	77
ТОММІ-ШВИДКИЙ КРОК.	83
ФЕРМА ІМБИРИ	91
ОЗМА Й ДОРОТІ.	99
УСЕ СТАЄ НА СВОЇ МІСЦЯ	107
ЗЕЛЕНА МАВПА	117
НІК, ЛЮДИНА ІЗ ЗАЛІЗА	123
КАПІТАН-ВОЇН.	131
МАЙСТЕРНЯ КУ-КЛІПА.	137
ЛІСОРУБ РОЗМОВЛЯЄ САМ ІЗ СОБОЮ.	143
НЕВИДИМИЙ ПРОСТІР	155
НОЧІВЛЯ.	169

МАГІЯ ПОЛІХРОМІЇ	175
НІММІ АМІ	183
ЗНОВУ ЧЕРЕЗ ТУНЕЛЬ	191
ЗАВІСА ОПУСКАЄТЬСЯ	197

ЧАРИ КРАЇНИ ОЗ

Переклад Ю. Лісняка

ДО МОЇХ ЧИТАЧІВ	205
ГЛАВА 1. ГОРА ЖВАК	207
ГЛАВА 2. ЯСТРУБ	215
ГЛАВА 3. ДВОЄ ЛИХИХ	221
ГЛАВА 4. ЗМОВНИКИ	233
ГЛАВА 5. ЩАСЛИВИЙ КУТОЧОК ОЗ	239
ГЛАВА 6. ПОДАРУНКИ ОЗМІ НА ДЕНЬ НАРОДЖЕННЯ	249
ГЛАВА 7. ЛІС ГУГУ	263
ГЛАВА 8. ЛЕ-МАВ-ОРИ ЗЧИНЯЮТЬ ШАРВАРОК	269
ГЛАВА 9. ОСТРІВ ЗАЧАРОВАНОЇ КВІТКИ	279
ГЛАВА 10. ПРИЛИПЛИ	289
ГЛАВА 11. ЗВІРІ З ЛІСУ ГУГУ	297
ГЛАВА 12. КІКІ ВДАЄТЬСЯ ДО СВОЇХ ЧАРІВ	305
ГЛАВА 13. ЧОРНИЙ САКВОЯЖ ПРОПАВ	315
ГЛАВА 14. ЧАРІВНИК УЗНАЄ ЧАРІВНЕ СЛОВО	327
ГЛАВА 15. САМОТНЯ КАЧКА	337
ГЛАВА 16. СКЛЯНИЙ КІТ ЗНАХОДИТЬ ЧОРНИЙ САКВОЯЖ	349
ГЛАВА 17. НЕЗВИЧАЙНА ПОДОРОЖ	359
ГЛАВА 18. ЧАРІВНИКОВЕ ЧАКЛУВАННЯ	369
ГЛАВА 19. ДОРОТІ Й ДЖМІЛЬ	377
ГЛАВА 20. У МАВПОЧОК КЛОПІТ	385
ГЛАВА 21. ВИЩА СПОРТИВНА ШКОЛА	393
ГЛАВА 22. ДЕНЬ НАРОДЖЕННЯ ОЗМІ	399
ГЛАВА 23. ДЖЕРЕЛО ЗАБУТТЯ	409

ГЛІНДА З КРАЇНИ ОЗ

Переклад Б. Саленюк

ОБОВ'ЯЗОК КЛИЧЕ.	421
ОЗМА ТА ДОРОТІ.	433
ДІВИ З ТУМАНУ	443
НІЧЛІГ У ЧАРІВНОМУ НАМЕТІ.	449
МАГІЧНІ СХОДИ	457
ГОРА ПЛОСКОГОЛОВИХ	467
ОСТРІВ СКІЗЕРІВ.	477
КОРОЛЕВА КУ-І-ОХА	483
ЛЕДІ АВРЕКС.	491
ПІД ВОДОЮ	499
ПОРАЗКА СКІЗЕРІВ	507
АЛМАЗНИЙ ЛЕБІДЬ	513
СИГНАЛ ТРИВОГИ.	525
РАДНИКИ ОЗМИ	531
ВЕЛИКА ЧАРІВНИЦЯ	539
ЗАЧАРОВАНІ РИБКИ	549
ПІД СКЛЯНИМ КУПОЛОМ.	555
РОЗУМНИЙ ЕРВІК	565
РІРА ЧЕРВОНА, ЮКУКУ.	575
СКЛАДНА ПРОБЛЕМА	583
ТРИ ВЕЛИКІ МАЙСТРИНІ	591
ЗАТОПЛЕНИЙ ОСТРІВ	599
ЧАРІВНІ СЛОВА.	607
ТРІУМФ ГЛІНДИ	615